

כתב יד קיימברידג' 1504 (כ"י ק)

כתב יד חלקי לשיר השירים רבה <א,א,א> - <א,ב,ז>

סוגריים זווייתיים מציינים את ההפניות לדפוס וילנא: <פרק, פסוק, סימן>

בצבע אדום: ציון הדף והעמוד בכתב היד

<א,א,א> (11) **שיר השירים** זהו שאמר הכתוב על ידי שלמה חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב בל יתיצב לפני חשוכים חזית איש מהיר במלאכתו זה יוסף דכתיב ביה ויבא הביתה לעשות מלאכתו. רבי יהודה ורבי נחמיה. ר' יהודה אומר יום נבול וזבול היה יום טיאטרון היה ור' נחמיה אומר יום טיאטרון של נילוס היה והלכו כולם לראות והוא נכנס למלאכי לחשוב חשבונות של רבו. רבי פנחס אומר בשם רבי שמואל בר אבא כל משמי את רבו כראוי סופו הוא יוצא לחירות מנין אנו לומדין מיוסף על ידי ששמי את רבו כהוגן יצא לחירות לפיכך לפני מלכים יתיצב זה פרעה שנאמר וישלח פרעו ויקרא את יוסף ויריצהו מן הבור. בל יתיצב לפני חשוכים זה פוטיפר שהחשיך הקב"ה עיניו וסירסו.

<א,א,ב> דבר אחר חזית איש מהיר וכו' זה משה רבינו במלאכת המשכן לפיכך לפני מלכים יתיצב זה פרעה שנאמר השכם בבקר והתיצב לפני פרעה. בל יתיצב לפני חשוכים זה יתרו. אמר רבי נחמיה עשית קדש חול. אלא לפני מלכים יתיצב זה מלך מלכי המלכים הקב"ה שנאמר ויהי שם עם ה' ארבעים יום. בל יתיצב לפני חשוכים (אלו) זה פרעה שנא' ויהי חשך אפלה וגו'.

<א,א,ג> דבר אחר חזית איש מהיר במלאכתו וגו' אלו הצדיקים שהם עוסקין במלאכתו של הקב"ה לפיכך לפני מלכים יתיצב שמתיצבים בתורה שנאמר בי מלכים ימלוכו. בל יתיצב לפני חשוכים אלו הרשעים שנאמר והיה במחשך מעשיהם וכתוב יהי דרכם חשך וחלקות.

<א,א,ד> דבר אחר חזית איש מהיר במלאכתו זה רבי חנינא. אמרו פעם אחת ראה אנשי עירו מעלים עולות ושלמים אמר כולם מעלים שלמים לירושלם ואני אני מעלה כלום. מה אעשה? מיד יצא למדברה של עירו בחורבה של עירו ומצא שם אבן אחת. יצא וסידקה וסתתה וכרמה. אמר הרי עלי להעלותה לירושלם בק? (ע)[ש]? לשכור לו פועלים אמר להם מעלים לי אתם האבן הזאת לירושלם אמרו לו תן לנו שכרנו מאה זהובים ואנו מעלים לך את אבנך לירושלם אמר להם וכי מנין לי מאה זהובים או חמישים לתת לכם. ולא מצא לשעה. מיד הלכו להם. מיד זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמו' בני אדם אמרו לו רבי תן לנו חמשה סלעים ואנו מעלים אבנך לירושלם ובלבד ש(ש)[ת]תן ידך (עמ)נו ונתן ידו עמהם ונמצאו עומדין בירושלם בקש ליתן להם שכרם ולא מצאן בא המעשה ללשכת הגזית אמרו לו

מדרש שיר השירים רבה - ד"ר תמר קדרי, מפעל המדרש, מכון שכטר למדעי היהדות
כתב יד קיימברידג' 1504 (כ"י ק)

דומה רבינו שמלאכי השרת העלו לך את האבן לירושלם מיד נתן לחכמי אותו השכר שהשכיר עם המלאכים .

<א,א,ה> ד"א חזי? איש מהיר במלאכתו זה שלמה בן דוד. לפני מלכים יתיצב שהיה זריז בבנין ב"ה חדא הוא דכתיב ויבנהו שבע שנים וכתוב אומר ואת ביתו בנה שלמה שלש עשרה שנה . נמצא מיופה ומרובה בנין שלמה מבנין ב"ה אלא כך אמרו בבנין ביתו נתעצל בבנין ב"ה היה זריז ולא נתעצל . הונא בשם ר' יוסף הכל מס[יי]עין את המלך כ"ש הכל מסייעים בשביל כבוד מלך מלכי המלכים הקב"ה ואפילו שדים ואפילו מלאכי השרת . יצחק בריה דרבי יהודה בר יחזקאל אמר (א2) בריה דר' יהודה בר' י... > זקאל אמ' בנו בניתי בית זבול לך בנין בנוי בניתי ר' ברכיה אומ' והבית אשר את... > בונה אין כתי' כאן אלא הבית בהבנותו ר"ל מאליו () [נ]בנה אבן שלימה מסע נבנה בנו אין כתי' כאן אלא נבנה מלמד שהיתה אבן מעצמה נישאת ונתנת על הרימוס . אמ' ר' אבהו אל תתמה על זה מה כתי' להלן והתית אבן חדא ושומת על פום גובא וכי יש אבנים בבבל אלא מארץ ישראל כפרחה לשעה ונאה וישבה לה על פה הבאר ר' הונא בש"ר יוסי אמ' מלאך ירד כדמות אריה של אבן וישב לו על פה הבור הה"ד אלהי שלח מלאכי וס[ג]ר פום אריותא ולא אכלוני ואל תתמה אם בכבוד ב"ו צדיק כתי' והתית אבן חדא : כבודו של מלך מ"ה הב"ה עאכ"ו לפני מלכים יתיצב ר"ל לפני מלכי התורה בל יתיצב לפני חשוכים אלו חבורה של רשעים אריב"ל בשעה שנמנו וגמרו ג' מלאכים ודי הדיוטות אין להם חלק לעלם ה' בקשו לצרף עמהם לשלמה יצתה בת קול ואמרה להם אל תגעו במשחי וכת' המעמד ישלמינה וגו' אמ' ר' יהודה בר' סימון ולא עוד אלא שנתייחס ראש ליוחסי שני ובן שלמה רחבעם א"ר יודן ולא עוד אלא ששרתה רוח הקדש ואמ' ג' ספרי' הוללו משלי וקהלת ושיר השירים

<א,א,ו> הה"ד תחת אבותיך יהיו בניך . את מוצא צדיק מוליד צדיק . ורשע מוליד רשע . צדיק מוליד רשע ורשע מוליד צדיק וכולהום יש להם משל ויש להם מקרא צדיק מוליד צדיק יש לו משל ויש לו מקרא . מקרא דכתי' תחת אבותיך יהיו בניך משל מברך סיבתא דא קיימת תניינתא מן סרכא דא קיימת תנינתא דא רשע מוליד רשע ויש לו מקרא והנה קמיתם תחת אבותיכם וגו' ויש לו משל שני כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעי' יצא רשע מה ילדה חיפושית קריצי בישא מינה . צדיק מוליד רשע יש לו מקרא שני תחת חטה יצא חוח ויש לו משל מולידי דלית כותהון מרביין דלא דמיין להון . .. רשע מוליד צדיק שני תחת הנעצוץ יעלה בראש ויש לו משל מן סניא נפק וורדא . אבל שלמה המלך ע"ה חכם בן חכם צדיק בן צדיק או? ג' ינוס בן א[נ]גינוס פי' שלם את מוצא כל מה שכתו' בזה כתו' בזה זה מלך מ' שנה וזה מלך מ' שנה דוד מלך ויהודה מ' שנה . דוד בנה את היסודות ושלמה בנה את העליונות . זה מלך מסוף העולם ועד סופו וזה המלך וגו' זה כתב ספרים וזה כתב ספרים זה אמ' שירים וזה אמ' שירים (ד) זה אמ' דברים וזה אמ' דברי' זה אמ' הבלים וזה אמ' הבלי' . זה אמר משלי' וזה אמ' משלים . זה

מדרש שיר השירים רבה - ד"ר תמר קדרי, מפעל המדרש, מכון שכטר למדעי היהדות
כתב יד קיימברידג' 1504 (כ"י ק)

קילס באז וזה (ב2) קילס באז . זה בנה מזבח וזה בנה מזבח . זה קדש קדשים? וזה קדש קדשים . זה העלה את הארון וזה העלה את הארון . דוד מלך <...> שנה שני והימים אשר מלך דוד על ישראל מי שנה וגוי וזה מלך מי שנה שני וימלוך שלמה בירושלם מי שנה דוד מלך על ישראל ויהודה מי שנה . שני ויבחר יי אלהי ישראל בי מכל בית אבי . ושלמה מלך על ישראל ויהודה מי שנה . שני יהודה וישראל רבים דוד בנה את (היסוס) היסודות שני ויקם המלך דוד על רגליו . ושלמה בנה את העליונות שני בנה בניתי בית זבול לך . דוד אמ' דברים שני ואלה דברי דוד האחרונים . ושלמה אמ' דברים . שני דברי קהלת בן דוד . דוד אמ' משלים שני כאשר יאמר משל הקדמוני . ושלמה אמ' משלים . שני משלי שלמה בן דוד . דוד אמ' ה' ספרים דתלים שנכתבו על שמו . ושלמה אמ' ה' ספרים . משלי קהלת ושיר השירים . דוד קילס באז שני אז ימלא שחוק פיני . ושלמה קילס באז שני אז אמ' שלמה יי אמ' . דוד העלה את הארון שני ויהי דוד וזקני ישראל ושרי האלפים ושלמה העלה את הארון שני אז יקה[ל] שלמה את כל זקני ישראל . דוד אמ' שירים שני וידבר דוד ליי את וגוי ושלמה אמ' שירים שני שיר השרים אשר לשלמה . ר' סימון בש"ר נתן דבית גוברין בשריב"ל . אמ' הויאל ואת מקישו לאביו מכל צד . מה אביו נמחל לו על כל עונותיו שני גם יי העביר חטאתך לא תמות . אף שלמה כיוצא בו ולא עוד אלא ששרתה רוח הקדש עליו ואמ' ג' ספרים משלי ושיר השרים וקהלת .

<א,א,ז> לב חכם ישכיל פיהו לבו שלח כס מלא חכמה מי השכיל עליו מי מחכים עליו הוי אומי פיהו . פומיה מודה עילויה פומיה מחכים עליה ועל שפתיו יוסף לקח מתוך שהוא מוצא . דבריתו מלבו הוא מוסיף על לקחה של תורה . משל לחבית שהיא מלאה אבנים טובי ומרגליות והיא נתונה בזוית אחת ואין אדם יודע מה בתוכה בא אדם ושיבר אותה וידעו הכול מה בתוכה . כך לבו [של] שלמה היה מלא חכמה [ולא] (ו)היה אדם יודע [מה] בתוכו כיון ששרתה עליו רוח הקודש אמ' ג' ספרים ידעו הכל את חכמתו על שפתיו יוסף לקח שהוסיף על דברי תורה הה"ד את לבי לדרוש ולתור בחכמה מהו לתור לעשות תייר לחכמה . הה"ד ויתורו את ארץ כנ[ען] .. ד"א לדרוש ולתור בחוכמה . להותיר הדין פומנוי כד עביד אל ביתא זימנין דמיחסל ליה . זימנין דלא מיחסל ליה . ברם שלמה עבד אלפא ביתא והי אתין יתירן ע[ל]לויה דכתי' ויהי שיריה ה' אלף ויהי שיר של אלף ה' ולא על ד"ת בלבד היה תייר (א3) אלא על כל אשר <...> עשה תחת השמש כגון היאך ממתיקי את החרדל היאך ממתיקי את הת<...> מוסי . א"ל הב"ה אחר דברי תורה יילת[ה]?(ק)[ה]! חייך שאין אני מקפח שכרך הריני משרה עליך רוח הקדש מיד שרתה עליו רוח הקדש ואמ' ג' ספרים משלי ושיר השירים וקהלת .

<א,א,ח> ויותר שהיה קהלת חכם עוד למדת דעת העם אלא אילו אדם אחר אמרן היתני צריך (לעו) לכוף אזניך לשומען ויותר שאמ' ברוח הקודש ויותר שהיה קהלת חכם ואזן ד"ת וחקר ד"ת ותקן ד"ת עשה אזנים לתורה אתה עד שלא עמד שלמה למה היתהתורה דומה רב נחמן

מדרש שיר השירים רבה - ד"ר תמר קדרי, מפעל המדרש, מכון שכטר למדעי היהדות
כתב יד קיימברידג' 1504 (כ"י ק)

אמי תרתין (מל..). משלוי לפלטרין גדולה שהיה בה פתח. כל מי שהיה נכנס בתוכה היה טועה בדרך הפתח בא פקח אחד ונטל הפקעת ותלאה דרך הפתח והיו הכל נכנסים דרך הפקעת ויוציאן דרך הפ[ק]עת. כך עד שלא עמד שלמה לא היה אדם יכול להבין ולהשכיל ד"ת וכיון שעמד שלמה התחילו הכול סוברי בד"ת ר' נתן אמי לישנא אחרינא לסותה של קנים שלא היה אדם יכול להכניס לתוכה ובא פקח אי ונטל את המגל וכסח והתחילו הכל נכנסי דרך הכיסוח ויוציאן דרך הכיסוח וחיכן שלמה א"ר ינאי לקופה גדולה שהיא מלאה פרות ולא היה לה אוזן ולא היתה יכולה להטלטל ובא פקח אחד ועשה לה אוזנים והתחילה מטלטלת על ידי אזניה כך עד שלא עמד ש...> לא היה אדם יכול לסבור ד"ת כיון שעמד שלמה התחילו הכול סוברין ד"ת אמי ר' לוי לקו מקו' גדולה שהיא מלאה רותחין ולא היה אדם יודע כיצד יטלטל בא פקח אי ועשה לה אזנים והתחילו הכל מטלטלין אותה ע"י אזנים. א"ר חנינא לבאר עמוקה מלאה מים והיה ממיה צוננן ומתוקי ויפי ולא הית בריה יכולה לשתות ממנה עמד פקח אחד וקשר חבל בחל ומשיכה במשיכה ודלה ממנה ושתה התחילו הכול דולין ממנה ושותין כך מדבר לדבר (לד) וממשל למשל עד שעמד שלמה על סודה של תורה. הה"ד משלי שלמה בן דוד ....

<א,א,ט> א"ר אלעזר מימי לא קדמני אדם לבית המדרש ולא הנחתי אדם שם ויצאתי פעם אחת ה[י]שכמתי ומצאתי את התבנים ואת הזבלים ואמרתי אם תבקשינה ככסף וכמטמונים תחפשינה. אז תבין יראת יי אנו לא זבלים ולא תבנים ואפי' כתבני והזבלי מכאן תנינן היה ר' פנחס בן יאיר אומ' זריזות מביא ל?ידי נקיות. נקיות מביא לידי טהרה. טהרה מביאה לידי קדושה. (ב3) קדושה לידי ענוה. ענוה לידי יראת חטא. יראת חטא לי...> חסידות. חסדו' לידי רוח הקודש. רוח הקודש לידי תחיית המתים. תחית המתים ליד אליהו ז"ל .. זריזות מביאה לידי נקיות שני וכלה מכפר את הקדש ואוהל מועד נקיות לידי טהרה שני וכפר עליה הכהן וטהרה. (ט)ה[טה]רה לידי קדשה שני וטהרו וקדשו. קדשה לידי ענוה שני כי כה אמי רם ונשא שוכן עד וקדש שמו וגו' .. ענוה לידי יראת חטא שני עקב ענוה יראת יי יראת חטא לידי חסידות שני אז דברת בחזון לחסידיך .. חסידות לידי רוח הקדש לידי תחית המתים שני ונתתי רוחי בכם וחייתים. תחיית המתים באה על ידי אליהו ז"ל .. אמי רב הונא מה שעשת חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה סנדל לעקיבה. שני ראשית חכמה יראת יי. תחיית המתים ע"י אליהו ז"ל והכהן וטהרה. אז תבין יראת יי ודעת קדושים תמצא. זו רוח הקדש ר' סימון בשם ר' יהושוע בן חלפתא לליסטים שהיה גדול בביתו של מלך אמי לו המל[ך] שאל מה אתן לך אמי הליסטי(ם)[ס] אם אני שואל ממנו כסף וזהב הוא נותן לי אלא הריני שואל את בתו של מלך והכל בכלל. כך בגבעון נראה יי לשלמה בחלום הלילה ויאמי לו אל[ה]ים שאל מה[מה] אתן לך אמי שלמה אם אני שואל כסף וזהב הוא נותן לי אבנים? (טובות)? ומרגליות הוא נותן לי אלא שואל את החכמה והכל בכלל הה"ד ונתת לעבדך לב שומע. אי"ל קב"ה

מדרש שיר השירים רבה - ד"ר תמר קדרי, מפעל המדרש, מכון שכטר למדעי היהדות
כתב יד קיימברידג' 1504 (כ"י ק)

שלמה חכמה שאלת לך ולא שאלת עושר ונכסי וכבוד ולא שאלת לך נפש אויבך חייך החכמה והמדע נתון לך וע"י כן ע[ו]שר ונכסי (?נ:?)א[ת]ן לך . מיד ויקץ שלמה והנה חלום . א"ר יצחק חלום עומד על כנו . חמור פריק והוא יודע מה הוא מפריק . צפור מצפצף והוא יודע על מה מצפצף מיד ויבא ירושלם ויעמוד לפני ארון ברית יי ויעל עולות ויעש שלמים ויעש משתה לכל עבדיו .. א"ר אלעזר מכאן שעושין סעודה על הגמרה של תורה . א"ר יודן ללמדך שכל מי שמלמד תורה ברבים זוכה ושורה עליו רוח הקדש שלמה עשה ול[י]מד ושרה עליו רוח הקדש ואמ' ג' ספרי משלי ושיר השירים וקהלת

<א,א,י> ד"א (ר) שיר השירים ר' איבו ור' יהודה בשם ר' סימון . ר' איבו אמ' שיר חדא . השירים נרין הא תלתא . ור' יהודה בש"ר סימון אמ' שיר השירים כוליה חד ואילין שירת אחרנין אתא . מה את עבד להון שיר המעלות לשלמה . וחד (א4) וחד מזמור שי' <..> וכת הבית לדוד מימר דוד והיה שלמה תולה אותן בדוד . שני' כמגדל דוד צו <..> ריך מה שיר השירים שלמה אמרה ותלאה בדוד אף אלו שלמה ותלאה בדוד כשתמצא לומ' כל מעשיו של שלמה משולשין היו . ג' מעלות עלה שלמה . מעלה ראשונה כתו' בו כי רודה הוא בכל הירדן מעלה ב' כתו' בו ושלמה מושל . מעלה ג' כתו' בו וישב שלמה על כסא יי למלך על כל ישראל . א"ר יצחק וכי אפשר לאדם שישב על כסא יי דכתי' כי יי אלהיך אש אוכלה הוא וכתו' נהר דינור נגיד ונפק מן קדמוהי כרסיה שביבין דינור . ואת אומ' וישב על כסא יי למלך . אלא מה כסאו של הב"ה מסוף העולם ועד סופו כך שלמה היה מלך גדול מסוף הוי"ס . ומה כסאו של הב"ה דן בלא עדים ובלא התראה .. ואיזה . זה דינן של זונות שני' אז תבאונה שתיים נשים זונות אל מי היו . ר' סימון בשריב"ל אמ' זונות ממש היו והוצא דינן בלא עדים ובלא התראה . ג' ירידות ירד שלמה .. ירידה א' מאחר שהיה גדול על כל העולם כלו (נס)ת[מ]עטה מלכותו ולא היה מלך אלא על ישראל דכתי' משלי שלמה בן דוד מלך ישראל .. ירידה ב' מאחר שהיה מלך על ישראל נתמעטה מלכותו ולא היה מלך אלא על ירושלם הה"ד מלך בירושלם .. ירידה ג' מאחר שהי' מלך על ירושלם נתמעטה מלכותו ולא היה מלך שהיה מתפחד כל הלילה מן הרוחות .. ג' מעלות ראה . ר' יודן ור' חנינא . ר' יודן אמ' מלך והדיוט ומלך וחכם וטפש וחכם עשיר עני ועשיר . מה (ראיתי) טעם את הכל ראיתי בימי הבלי לית ברנש מתני אונקי דידיה אלא בשעת רווחיה . ר' חנינא אמ' הדיוט מלך והדיוט טפש וחכם וטפש עני ועשיר ועני מה טעם אני קהלת היתי מלך הוינא כד הוינא כדין לית אנא .. ג' עבירות עבר הרבה לו סוסים . הרבה לו נשים . הרבה כסף וזה' דכתי' ויתן שלמה את הכסף בירושלם כאבנים ולא היו נגובות א"ר יוסי בר חנינא אבני עשר אמות ואנני ח' אמות . תני רשבי"ל אפי' משקלות שהיו בימי שלמה של זהב היו הה"ד אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה . הרבה לו נשים . שני' והמלך שלמה און[ה]ב[ה] הנשים נכריות רבות ואת בת פרעה מואביות עמוניות צדוניות אדומיות חתיוות מן הגוים אשר אמר יי אל בני ישראל לא תבואו בהם . חנינא בן אחי ר' יהושוע על

מדרש שיר השירים רבה - ד"ר תמר קדרי, מפעל המדרש, מכון שכטר למדעי היהדות
כתב יד קיימברידג' 1504 (כ"י ק)

שם לא תתחתן בס (ב4) רשב"י אמ' לאהבה אהבה ממש לזכות ר' אלעזר בנו של ר' יוסי: הגלילי אמ' כתי' גם אותו החטיאוהו האנשים הנכריות מלמד שהיה בועל... < כשהן נדות ולא היו מודיעין אותו .. ר' יוסי בר' חלפתא אמ' לאהבה לאהבן ולקרבן ר"ל ולהחזירן ולהכניסן תחת כנפי השכינה (א) נמצאת אומ' חנינה בר אחי ר' יהושוע ור' אלעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אמרו דבר אחד ור' יוסי בר חלפתא פליג ותלתיהון שלשה שטנים נזדווגו לו הה"ד ויקם יי שטן לשלמה . ויקם אלהים שטן לישראל הדר האדומי . ויקם לו שטן את רזון אלידע. ויהי שטן לשלמה ג' משלים . אמ' . משלי שלמה בן דוד . משלי שלמה בן חכם . גם אלה משלי שלמה . ג' הבלים אמ' קהלת . הבל א' . הבלים ב' הרי ג' .. ג' שירים (א)(מ'!)? . שיר א' השר' ב' הרי ג' .. ג' שמות נקראו לו ידידיה שלמה קהלת .. ריב"ל אמ' שבעה ידידיה קהלת שלמה אגור יקיא למואל איתאל . אמ' ר' שמואל בר נחמן עיקר לונטיה שלו קהלת שלמה ידידיה . מודה ר' שמואל בר נממן דאילו ד' שניתוספו לו ונתכנה בהם והם צריכים לידרש . אגור שאגר דברי תורה . בן יקיא שקיאה לשעה כספל הזה שנתמלא לשעתו ונשפך לשעתו . כך למד שלמה תורה לשעתה ושכחה לשעתה . למואל שנס לאל בכל לבו . איתאל איתאל ואוכל .. ג' ספרים כתב משלי קהלת ושיר השירים .. ר' חייא בר רב ור' יוחנן . ר' יוחנן אמ' משלי כתי' תחלה ואח"כ שיר השירים ואחר כך קהלת ומייתי לה ר' חייא מן הדין קרא וידבר ג' אלפים משלימשל זה ספר משלי ויהי שירה חמשה ואלף זה ספר שיר השירים . וקהלת בסוף אמרה . מתני ר' חמא רבא פליגא שמעת' אמתני' ומתני' אמרה שלשתן כתב כאחת שממעת' אמרה כל חד וחד כתב בפני עצמו . תני ר' חייא לעת זקנת שלמה שרתה עליו רוח הקדש ואמ' ג' ספרי' משלי קהלת ושיר השירים ר' יוחנן אמ' ש[נ]ר השירי' כתי' תחלה ואח"כ משלי ואח"כ קהלת ומייתי ליה ר' יוחנן מדרך ארץ . כשאדם קטן אומ' דברי זמר הגדיל אומ' דברי משלים . הזקן אומ' דברי הבלים . ר' ינאי חמוי דר' אמי אומ' הכל מודים שקהלת בסוף אמרה

<א,א,יא> ר' אליעזר בשם ר' אחא ורבנן ר' אליעזר בר אבינא אומ' וידבר ג' אלפים משל על כל דבר ודבר . ויהי שירה ה' ואלף אלף וה' פעמי' לכל דבר ודבר . ורבנן אמרי וידבר ג' אלפים משל על כל משל ומשל ויהי שירה ה' ואלף אלף וה' פעמי' על כל משל ומשל ויהי משלו אין כתי' כאן אלא ויהי שירה שידו של משל טעמיה דמילת' (א5) דמילת' אמ' ר' שמו...<ל בר נחמן וחזרנו על כל ספר משלי . ולא מצינו שכתו' בו אלא תתי"ו פסוקי' ואתה אמרת ג' אלפי' משל . אלא שאין לך כל פסוק ופסוק שאין בו ב' וגי' טעמי' . נזם זהב וחלי כתם . נזם זהב באף חזיר אל תתהדר לפני מלך ו[ב]מקום גדולי' אל תעמוד . אם אמ' אל תישב למה אמ' אל תעמוד . חשב שאין צריך לומ' שלא תדבר .. תנינן א"ר עקי' ח"ו לא נחלק אדם מישראל על שיר השירים שלא תטמא את הידים שאין כל העולם כלו כדאי ?בי"ום שניתנה בו שיר השירים למה שכל שכל הכתובים קדש . ושיר השירים קדש קדשים . ועל מה נחלקו ולא

מדרש שיר השירים רבה - ד"ר תמר קדרי, מפעל המדרש, מכון שכטר למדעי היהדות
כתב יד קיימברידג' 1504 (כ"י ק)

נחלקו אלא על קהלת א"ר יוחנן ברי יהושע בן חמיו של ר' עקי' כדברי בן עזאי . כך נחלקו וכך אמרי . ר' אלעזר עבד ליה מתלא לא' שהולך אצל הנחתום סאה של חטים וא"ל הוציא לי ממנה קמח סולת ועשה לי ממנה גלוסקאין וסולת אחת . כך אחר [כל חכמת]ה דשלמה לא סילתא אלא שיר השירים לישראל . שיר השירים המשובח שבשירים המעולה שבש[יר]ים המסלסלת . שבשירים דאמי שירים ושבח לפי שעשנו שירים בעולם הה"ד הלילו שירות כל שבחו דהיכלא . ד"א שיר השירים המשובח שבשירים המעולה שבשירים הסולסל שבשירים דאמי שירים ושבח למי למי שעשאנו שירים בעולם הה"ד יי בדד ינחנו ואין עמו אל נכר . ר' יונתן דאמי משום ר' אחא דאמר שירים ושבח למי שהוא עתיד להשרות עלינו רוח הקדש (נ?ר?) נאמי לפניו שיר השירים הרבה בכל השירות הן מקלסין אותו והוא מקלס אותן . בשירת משה הם מקלסין אותו ואומי זה אלי ואנוהו ובשירות משה הוא מקלסן .. ירכיבהו על במותיארץ בר[ם] הכא הוא מקלסן והם מקלסי אותו והוא מקלסן הנך יפה רעיתי והם מקלסין אותו . הנך יפה דודי אף נעים ר' שמעון בש"ר יוחנן דציפורי אמ' שיר כפול . ר' סימון אמ' כפול ומוכפל ר' לוי אמ' כנגד (יומי) [ימי] האבות וי דברות נאמרה מנין שיר תקי' נג:מי וא"ת דאית בהון יתירצא מהן ימי רעבון שאינן עוליס[ן] עם המנין דאמי ר' חנן ור' לוי בש"ר יוחנן כל מקום שנגלה ונאמי במגלה זו המלך שלמה במלך שהשלום שלו התו' מדבר .. במלך סתם ב"ה קב"ה הכתי' מדבר הוי אומי שיר השירים אשר לשלמה ..

<א,ב,א> ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין .. היכן נאמרה פרשה זו ר' יוחנן בר פפא אמ' בים נאמרה דהא כתי' לסוסתי ברכבי פרעה ר' יהודה בר סימון אמ' בסיני נאמרה שני שיר השירים (ב5) שאמרו אותה בסיני שני יצפון לישירים תושיה . ר' יצחק אמ' בים נא. >רה שני שיר השירי' שאמרו אותה השירים השוררים . שני קדמו שרים אחר נוגנים . >..>ני מש"ר ינתן הב"ה בכבוד () גדולתו אמרה שני שיר השירים אשר לשלמה . למלך שהשלום שלו . רבן גמלאל אומי מלאכי השי' הם אמרוה שיר השירים שאמי השירים של מעלה . ר' יוחנן אמ' בסיני נאמרה שני ישקני מנשיקות פיהו . ר' מאיר אומי באוהל מועד נאמרה ומייתי לה ר' מאיר מה הן קרא שני עורי צפון ובאי תימן עורי צפוי זו העולה הנשחטת בצפון . ובאי תימן אלו שלמים שנשחטי' בדרום הפחי גני יזלו בשמיו זה אוהל מועד . יזלו בשמיו זה קטורת הסמי' יבא דודי לגנו זה שכינה . ויאכל פרי מגדיו אלו הקרבנות . ורבנן אמרי' כולהון חזרי כולה בבית עולמים נאמרה .. א"ר אחא אפריון ודבתריה ורבנן עבדינן יתהון פתחו[ו] [ין] לוייה ביום כלות משה על דעתה ד:יירב חנינא בר פפא דאמי בים נאמרה ושרה עליו רוח הקדש . ונאמר לפניו שירות הרבה ועל דעתיה דר"ג דאמי מלאכי השי' אמרוה יתן לנו מנשיקות שנישית[ק] לבניו על דעתיה דרבן גמי דאמי באוהל מועד נאמרה יורד לנו

מדרש שיר השירים רבה - ד"ר תמר קדרי, מפעל המדרש, מכון שכטר למדעי היהדות
כתב יד קיימברידג' 1504 (כ"י ק)

האש ויקבל (הק)[קר]בנותיו על דעתיה דר' יוחנן דאמי' בסני נאמרה יוצא לי נשיקות מתוך פיו
הה"ד ישקיני ישקיני מנשיקות פיהו .

<א,ב,ב> ישקיני ד"א א"ר יוחנן מלאך היה מוצ' (י)?א הדיבור מפי הב"ה על כל דיבור ודיבור
ומחזירו על כל אחד מישראל ואמי' לו מקביל אתה עליך את הדיבור הזה . כך וכך דינך יש בו .
וכך וכך אזהרות יש בו . וכך וכך גזירות יש בו . וכך וכך מצות יש בו . וכך וכך קלים וחמוריי
יש בו . וכך מתן שכרים יש בו . והיה אמי' לו ישראל הם . וחוזר ואומי' לו מקבל אתה
אלהותו של הב"ה והוא אומי' לו הן . מיד היה נושקו על פיו . הה"ד אתה הראת לדעת וכו' ע"י
שליח . ורבנן אמרי' הדיבור עצמו היה מחזיר על אי ואי ואומי' לו קבלתני עליך וכך וכך מצות
יש בי וכך וכך דינך יש בי . וכך וכך גזירות יש בי . וכך וכך שכר יש בי . וכך וכך קלי' ו[ח]מוריי
יש בי והוא אומי' הן . וחוזר ואומי' הדיבור לו מקבל אתה את אלהותו של מקוי אמי' ליה הן .
מיד הדיבור נשקו על פיו . הה"ד פן תשכח את הדברי' אשר ראו עיניך דברי' שראו עיניך איך
היה הדיבור מדבר עמך .. ד"א פן תשכח את הדברים . ב' דברות שמעו ישראל מפי הב"ה
ריב"ל טעמיה דרבנן אמי' אחר כל הדברות אמרו ישראל דבר אתה עמנו ונשמעה מה עבד ליה
ריב"ל פלג שאין מוקדם ומאוחר בתור) (א6) בתורה או אינו ?מד?בר אתה עמנו ונשמעה
לאחר ב' וגי' דברות ר' עזריה ור' יהו' בשריב"ל תפוס שט...>יה אמי' תורה צוה לנו משה
מורשה . כל התורה כולה . תרי"ג מצות הוי אומי' תורה בגימי' עולה תראי דבר עמנו משה .
אבל אנכי ולא יהיה לך לא שמענו מפי משה אלא מפי הגבורה . הוי אומי' ישקיני מנשיקות
פיהו . וכיצד היה הדיבור יוצא מלפני הב"ה רשב"י ורבנן רשב"י אומי' מלמד שהיה הדיבור
יוצא מלפני הב"ה מימינו לשמאלו של (הב"ה?) ישראל וחוזר ומקף את מחנה ישראל י"ב מיל
על י"ב מיל . וחוזר ומקיף מימינו של ישראל לשמאלו של הב"ה ()(והב"ה) מקבלו מימינו
וחוקקו על הלוח וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו לקיים מה שני קול יי חוצב להבות אש .
ורבנן אמרי וכי יש שמאל למעלה והלא כתי' ימינך יי נאדרי בכח ימינך יי אלא הדיבור יוצא
מפי הב"ה מימינו לשמאל של ישראל וחוזר ומקף את מחנה י"ב מיל על י"ב מיל וחוזר ומקף
משמאלו של ישראל לימינו של הב"ה . והב"ה מקבלו מימינו וחוקקו על הלוח . וקולו הולך
מסוף העולם ועד סופו לקיים מה שני קול יי חוצב להבות אש . הושבתי לר' חלבו והא כתי'
כתובי' באצבע אלהים . אמי' לי חנוקא סברתא לחנוקתי ואמרת לו ומהו דין דכתי' כתובים
באצבע אליים אמי' לי כתלמיד שהיה יושב ורבו משיב על ידו ר' יהושוע ורבנן . ריב"ל אמי' בי
דברות שמעו ישראל מפי הב"ה אנכי ולא יהיה לך . הה"ד ישקיני מנשיקות פיהו . ולא כל
הנשיקות . ורבנן אמרו כל הדברות שמעו ישראל מפי הב"ה . ר' יהושוע דסכני' בש"ר לוי
טעמהון דרבנן כתי' ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה וכו' כדכתי' (ככ) לעיל עד ברם
אנכי ולא יהיה לך דבר עמנו משה

מדרש שיר השירים רבה - ד"ר תמר קדרי, מפעל המדרש, מכון שכטר למדעי היהדות
כתב יד קיימברידג' 1504 (כ"י ק)

<א,ב,ג> ר' יוחנן פתר קריה בישראל בשעה שעלו להר סיני משל למלך שהיה מבקש לישא אשה בת טובים ובת גנוסין פי' גניסי מלכות טכנס[י]סי מלכות . שלח אצלה שליח ואמי לה . ואמרה איני כדאי לשפחתו אלא רצוני לשמוע מפיו כיון שחזר אותו שליח אצל המלך היו פניו שוחקות ושחוי ואינן נשמעות למלך . המלך שהיה פקח אמר זה פניו שוחקות ודומה שקבל עליה ושיחותיו אינן נשמעות לי דומה שאמרה רצוני לשמוע מפיו . כך ישראל היא בת טובים והשליח זה משה והמלך זה הב"ה בשעה ההיא וישב משה את דברי העם אל יי אלא ע"י (הנה) שני' הנה אנכי בא אליך בעב הענן . בעבור ישמע העם וכו' אמי' לו כך תבעו אמי' לו נשמעי לינוקא מה דהוה בעי א"ר פנחס בשם ר' לוי מאן דנקית ליה (ב6) חיוא חבלא מדחיל ליה כך אמי' משה אתמול עד שאמרתי !?לו הן לא יאמינו לי נטלתי את שלי מתחת ידו עכשו מה אני עשה להם . > .> ני רשב"י כך תבעו ואמרו רצוננו לראות את מלכנו . ר' פנחס בש"ר לוי אמי גל.> .> כי וידוע לפני הב"ה שעתידין להמיר כבודו באחר שני' וימרו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב שלא יהו אומרי' אלו הראנו את כבודו ואת גדלו אין אנו מאמינים לו לקיים מה שני' אל תבא במשפט את עבדך

<א,ב,ד> ר' יודן בש"ר יהודה בר סימון ויהודה ור' נחמה ר' יהוד' אומי' בשעה ששמעו ישראל אנכי יי אליך נתקע תלמוד תורה בלבם והיו למדין ולא שכיחן באו להן אצל משה ואמרו לו משה רבינו עשה אתה פרוזברין שליח בינותינו שני' דבר אתה עמנו ונשמעה ועתה למה נמות כי ת(ו)א[א]כלינו ומה הנאה יש באבידה שלנו חזרו ליהיות למדין ושכיחן אמרו מה משה ב"ו עובר אף תלמידיו עוברי' חזרו ובאו להם אצל משה אמרו לו משה הלואי יעלה עלינו פעם שנייה הלואי ישקיני מנשיקות פיהו . הלואי יתקע תלמוד תורה בלבנו דמות [שהיה] שאמי' להם אין זו עכשו אבל לעתד לבא היא שני' ונתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה . ר' נחמיה אמי' בשעה ששמעו ישראל לא יהיה לך נעקר יצר הרע מלבם באו אצל משה אמרו לו משה רבי תעשה אתה פרוזב?י?דן בינינו שני' דבר אתה עמנו ונשמעה ועתה למה נמות מה הנאה יש באבידה שלנו מיד חזר יצר הרע למקומו . חזרו אצל משה ואמרו לו משה רבינו הלואי יגלה עלינו? פעם שנייה והלואי ישקיני מנשיקות פיהו כמו שהיה בראשונה הלואי יעקר יצר הרע מלבינו כמו שהיה בראשונה אמי' להם אין זו עכשו אבל לעתיד לבא היא שני' והסירותי את לב האבן מבשרכם וכו'

<א,ב,ה> ר' עזריהו א"ל ר' אלעזר ור' יוסי בר חנינא ור' יצחק ורבנן . ר' אלעזר אומי' משל למלך שהיה לו מרתיף של יין בא (א) אורח ראשון נצטווה על שש מצות שני' ויצו יי אלהים על האדם . א"ר לוי אין ויצו אלא ע"ז שני' כי הויאל אחרי צו יי על קללת השם שני' ונוקב שם יי מות יומת אלהים אלו הדייני' שני' עד האלה[ים] יבא דבר שניהם . על האדם זו שפיכות דמי' שני' שופך דם האדם באדם דמו ישפך . לאמר זה גלוי עריו' לאמר הן ישלח איש את אשתו ואיש את שפחתו . והלכה מאתו והיתה לאיש אחר . מכל עץ הגן על הגזל דכתי' המן העץ אשר

מדרש שיר השירים רבה - ד"ר תמר קדרי, מפעל המדרש, מכון שכטר למדעי היהדות
כתב יד קיימברידג' 1504 (כ"י ק)

צויתך . נוח ניתוסף לו אבר מן החי שני אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו . אברהם . נצטווה
(א7) נצטווה על המילה . שני זאת אות הברית . יצחק חנכה לו לחי שני וימל אברהם את יצחק
בנו בן חי ימים . יעקב על גי הנשה . שני על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה . יהודה
נצטווה על היבמה שני בא אל אשת אחיך ויבם אותה אבל הכה את מוצא רמ"ח מצות עשה
ושס"ה מצות לא תעשה ר' יוסי בר חנינא אמ' משל למלך מחלק אספניות לגיונותיו ע"י
דוכסי ואפרכי ואסטרטלי כיון שבא בנו נתן לו מיד ליד רבנן אמרי למלך שהיה אוכל
חתיכות כיון שבא בנו נתן לו מיד ליד שגומעה לתוך פיו ונתן לו שני כי יי יתן חכמה מפיו דעת
ותבונה . ר' אבהו ואמרי ליה ר' יהו' ור' נחמיה ורבנן . ר' נחמיה אמ' ב' חבורי עסוקי בדבר
הלכה זה אומ' בית אב של הלכה וזה אומ' בית אב של הלכה אמ' הב"ה משיוקיותהם עליו
רבנן אמרי עתידין נפשותיהם של אלו לינטל בנשיקה אמ' ר' אלעזר מצינו שנפשו של אהרון
לא ניטלה אלא בנשיקה . הה"ד ויעל אהרון הכהן אל הר ההר על פי יי וימת שם . נפשו של
משה מנין . שני וימת שם משה עבד יי בארץ מואב על פי יי . מרים מנין שני ותמת שם מרים
ותקבר שם . מה שם האמור שם על פי יי אף כאן כן אלא שגנאי לפרשו ושאר כל הצדיקי
מנין שני ישקיני מנשיקות פיהו . אם עסקת בד"ת שפתותיך מנשקות ולבסוף הכל נושקין לך
על פיך . ד"א ישקיני יזכיני יטהריני ידבקני יזייכני נושקי קשת מימינם ומשמאלם ..
ארשב"ל נמשלו ד"ת כזיין מה הזיין הזה מתקיים על בעליו בשעת מלחמה כך ד"ת מתקיימי
על מי שהוא שהוא עמל בהם כל צרכן . רב הונא בר אחא מפיך לה מן הכא שני רוממות אל
בגרונם וחרב פיפיות בידם . שהיא אוכלת משני צדדיה נותנת חיים בעה"ז וחיים בעה"ב ר'
יהודה ור' נחמיה ורבנן ר' יהודה אמ' שהתורה שנאמרה (נא)פה אחת נאמרת בפיות הרבה .
ור' נחמיה אומ' ב' תורות א' בכתב . וא' על פה . ורבנן אמרי שהיו גוזרין על העליונים ועושי
וגוזרי על התחתוני ועושי . ר' יהושוע דסכנן בש"ר לוי טעמהון דרבנן כתי' כי היו שרי קדש
ושרי אלהים . שרי קדש אלו מלאכיהשר' כד"א ואחלל שרי קדש . שרי אלהים אלו ישראל שני
אני אמרתי אלהים אתם [ש]הן גוזרין על העליוני ועושי ועל התחתוני ועושי כשהן עושי?
בטהרה .. ד"א ישקיני מנשיקות פיהו ידביקיני ישקיני יטהריני כאדם שהוא מנשיק ב' גבים
זה על גב זה והוא מדביקם כמשק גבים שוקק בו . ד"א ישקיני ידביקיני (ב7) כד"א וקול כנפי
החיות משיקות אשה אל אחותה . ישקיני יוצ> .<ני קול נשיקות מתוך פיו .

<א,ב,ו> תמן תנינן בע"ז שאל ר' ישמעאל את ר' יהושוע כשה>..<ו מהלכין בדרך . אמ' לו
מפני מה אסרו גבינות הגוים א"ל מתוך שמעמידן אותה בקיבת נבלה אמ' לו והלא העלה
חמורה מקינת נבלה . אמרו כהן שדעתן יפה שורפה חיה פי גמיעלה . אמ' ריב"ל עשו אותה
כסותה כסותה בכוס מזוהם לא נהנה ולא מועיל אמ' רשב"ל א"כ לא אסרוה בהנאה .
והשיאוה לדבר אחר .. א"ל ר' ישמעאל אחי היאך אתה קורא כי טובים דודיך מין א"ל סוף
הדיבור כך שהרי חבירו לימד עליו כן לריח שמניך טובים ולמה לא גלה לו א"ר יונתן מפני מה

מדרש שיר השירים רבה - ד"ר תמר קדרי, מפעל המדרש, מכון שכטר למדעי היהדות
כתב יד קיימברידג' 1504 (כ"י ק)

שבקרוב אסרוה ור' ישמעאל היה קטן רש"ב חלפתא ור' חגי בש"ר שמואל בר נחמן כתי
כבשי ללבשיך כבושי בשעה שתלמידין קטנים תהיה מכבש להם ד"ת הגדילו נעשו תל"ח
תהיה מעלה להם סתרי תורה. תני ר' שמעון בן יוחאי ואלה המשפ' אשר תשים לפניהם. מה
שימה זו אינה נגלית אלא לפני אדם כך ד"ת אין מגלי' אותם לכל אדם. ר' חנינא בעי ור' חמה
בר ע[ו]קבא מקשי אם להפליגו אתה מבקש היה לו להפליגו מחמשת הכרעות שבתורה שאת
ארור מחר משוקדים וקם או יקום. הלא אם תיטב שאת או שאת אם לא תיטב. אמ"ר
תנחומה אית לי חורי. ובני יעקב באו מן השדה כשמעם או כשומעם באו מן השדה. אמ"ר
יצחק כתי אותי צוה יי מה אותי צוה יי יש דברי' שאמי לי ביני לבין עצמי ויש דבר שאמי לי
לאמר לכם.. א"ר אליא יש דברים שמשיקין אותן עלפה.. כיצד כתי' א' אמ' בלבי צפנתי
אמרתך למען לא אחטא לך. וכת' א' אומ' בשפתי ספרתי כל משפטי פיך כיצד יתקיימו ב'
כתובי הללו אלא כל זמן רבו שלדוד קיים בלבי צפנתי אמתך. כיון שנסתלת בשפתי ספרתי
כל משפטי פיך. כך כל זמן שאתה יושב ודורש לפני גדול ממך בתורה בלבי צפנתי ובשעה
שנתנו לך רשות בשפתי ספרתי כל משפטי פיך.

<א,ב,ז> כי טובים דודיך מיין.. אלו ת"ח שנהגין זה לזה ודומין זה לזה (!)[כד"י]? א או דודו
אובן דודו יגאלינו.. מעין אך מעין אנו]בור מים שמכשרי וכי יתן מים על זרע. שמעון בר
אבא ב[ש]ר' יוחנן חביבין ד"ס כד"ת. מה (על ד"ס חייב) מה טעם וחכך כיון הטוב. האומ' אין
תפילי לעבור על ד"ת פטור וחמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב ר' אבא בר כהנא
בש"ר יהודה